

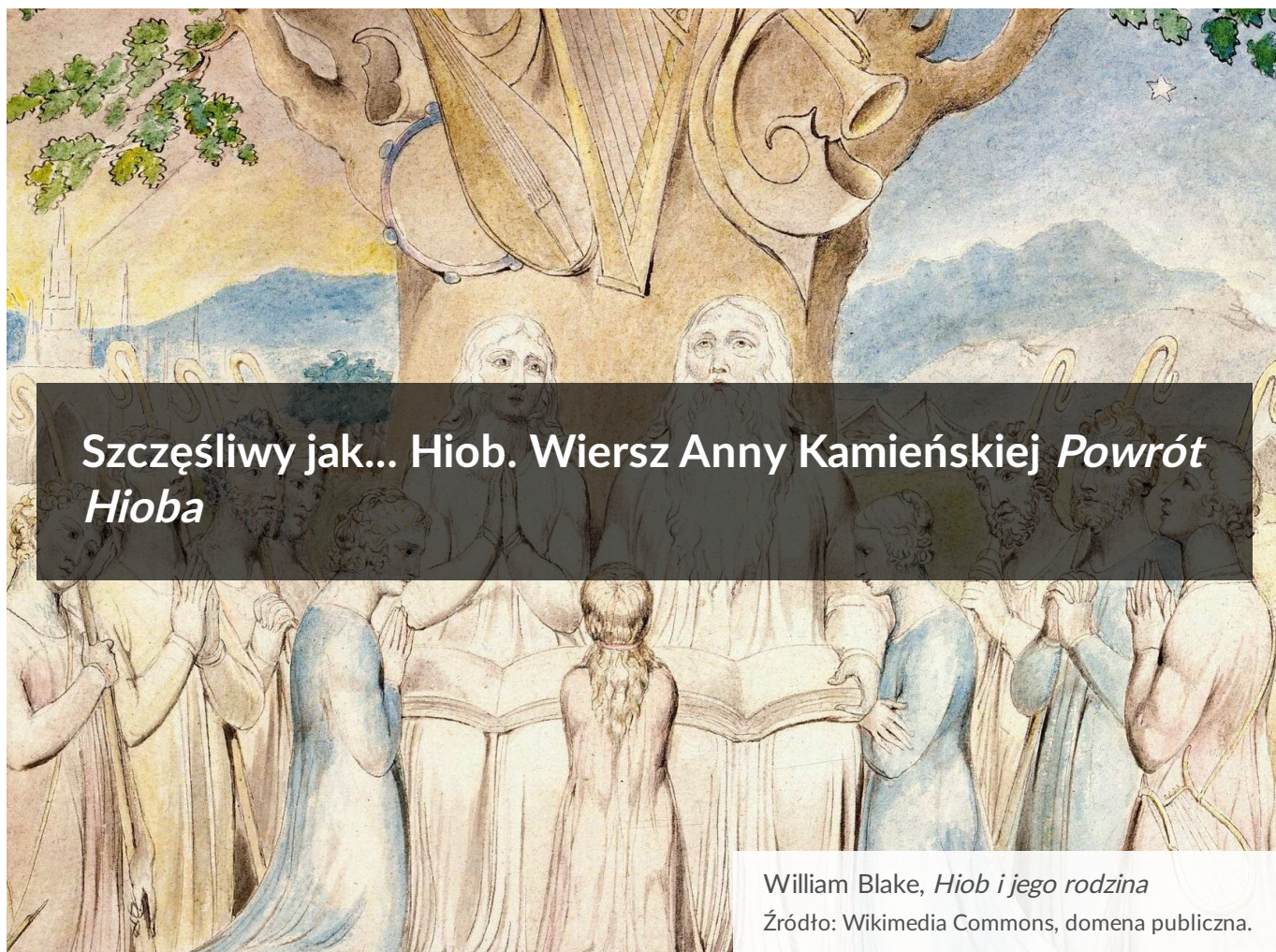
Szczęśliwy jak... Hiob. Wiersz Anny Kamieńskiej *Powrót Hioba*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Anna Kamieńska, *Powrót Hioba*, [w:] tejże, *Dwie ciemności. Wybór poezji*, Poznań 1984, s. 41–42.
- Źródło: Anna Kamieńska, *Hiob i młodzienc*, [w:] tejże, *Dwie ciemności i wiersze ostatnie*, Poznań 1984, s. 46–48.
- Źródło: Tadeusz Różewicz, *Ocalony*, [w:] tegoż, *Niepokój. Wiersze z lat 1945-1946*, Kraków 1988, s. 21–22.
- Źródło: Anna Kamieńska, *Człowiek imieniem Hiob*, [w:] Anna Kamieńska, *Książka nad książkami*, Warszawa 1998, s. 321.
- Źródło: Anna Kamieńska, *Książka nad książkami*, Warszawa 1988, s. 321.
- Źródło: Anna Kamieńska, *Książka nad książkami*, Warszawa 1988, s. 328.
- Źródło: Anna Kamieńska, *Powrót Hioba*, [w:] tejże, *Dwie ciemności i wiersze ostatnie*, Poznań 1984, s. 41–42.
- Źródło: T. Różewicz, *Ocalony*, [w:] tegoż, *Niepokój. Wiersze z lat 1945-1946*, Kraków 1988, s. 21–22.
- Źródło: *Słownik języka polskiego*, dostępny w internecie: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/nowy.html>.
- Źródło: Marek Bernacki, *Anny Kamieńskiej pytania stawiane Hiobowi*, „Slavica Litteraria – Literárněvědná slavistika”, Studia Minora Fakultatis Philosophicae Universitatis Brunensis” 2007, nr 10, s. 71.

- Źródło: *Hi 42, 10–16*, [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, oprac. Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich, Poznań 1980, s. 567.
- Źródło: *Hi 1, 1–3*, [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, oprac. Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich, Poznań 1980, s. 538.

Szczęśliwy jak... Hiob. Wiersz Anny Kamieńskiej *Powrót Hioba*

William Blake, *Hiob i jego rodzina*

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Biblijna Księga Hioba, będąca zapisem jego niezawinionych nieszczęść, stawia wielkie pytania: dlaczego Bóg pozwala na zło i dlaczego cierpią ludzie niewinni.

Postawa Hioba, który znosi najcięższe życiowe próby, nie tracąc wiary, stała się wzorem dla chrześcijanina. Historia ta wywarła istotny wpływ na europejską literaturę i nadal inspiruje, niesie nowe pytania, np. o sens cierpienia. Polska poetka Anna Kamieńska w poemacie *Drugie szczęście Hioba* pyta, czy doznane zło musi być piętnem na całe życie i czy drugie szczęście, którego po wszystkich stratach doznaje Hiob, jest w istocie szczęściem? Dzieło Kamieńskiej nawiązuje do opowieści biblijnej, ale jest także refleksją nad historią świata, który trwa mimo klęsk, oraz nad samą poezją, która powstaje po Holokauście, choć i poeci, i filozofowie zastanawiali się, czy po takim doświadczeniu możliwe jest pisanie wierszy.

Twoje cele

- Dokonasz analizy i interpretacji utworu *Powrót Hioba* Anny Kamieńskiej.
- Wyjaśnisz, na czym polega uniwersalizm losów Hioba.
- Zestawisz losy biblijnego Hioba z doświadczeniem Hioba przedstawionego przez poetkę.

Przeczytaj

Szczęśliwy Hiob

Powstanie starotestamentowej Księgi Hioba datuje się na kilkaset lat przed narodzinami Chrystusa, V–III w. p.n.e. Tytułowy bohater stał się uosobieniem cierpienia. Spotkało go wiele zła: stracił dzieci, dom i majątek, dotknął go trąd – choroba wykluczająca ze społeczeństwa.

Jednak biblijny **poemat** kończy się szczęśliwie. Ostatni z 42 rozdziałów tego dydaktycznego dzieła pokazuje Hioba, którego Bóg wynagrodził za wierność. Dzięki temu kompozycję Księgi Hioba można określić jako klamrową: pierwsze i kończące całość **wersety** opisują szczęśliwego człowieka. Początek brzmi:

“ Hi 1, 1–3

1 Żył w ziemi Us człowiek imieniem Hiob. Był to mąż sprawiedliwy, prawy, bogobojny i unikający zła. **2** Miał siedmiu synów i trzy córki. **3** Majętność jego stanowiło siedem tysięcy owiec, trzy tysiące wielbłądów, pięćset jarzm wołów, pięćset oślic oraz wielka liczba służby. Był najwybitniejszym człowiekiem spośród wszystkich ludzi Wschodu.

Źródło: Hi 1, 1–3, [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, oprac. Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich, Poznań 1980, s. 538.

Zakończenie zawiera następujący opis:

“ Hi 42, 10–16

10 I Pan przywrócił Hioba do dawnego stanu, gdyż modlił się on za swych przyjaciół. Pan oddał mu całą majątność w dwójnasób. **11** Przyszli do niego wszyscy bracia, siostry i dawni znajomi, jedli z nim chleb w jego domu i ubolewali nad nim, i pocieszali go

Andreas Neumann-Nochten, *Hiob – z głębi wołam do Ciebie*, 2015

Źródło: Andreas Neumann-Nochten, dostępny w internecie: commons.wikimedia.org, licencja: CC BY-SA 3.0.

z powodu nieszczęścia, jakie na niego zesłał Pan. Każdy mu dał jeden srebrny pieniądz i jedną złotą obrączkę. **12** A teraz Pan błogosławił Hiobowi, tak że miał czternaście tysięcy owiec, sześć tysięcy wielbłądów, tysiąc jarzm wołów i tysiąc oślic. **13** Miał jeszcze siedmiu synów i trzy córki. **14** Pierwszą nazwał Gołębicą, drugą Kasją, a trzecią Rogiem Antymonu. **15** Nie było w całym kraju kobiet tak pięknych jak córki Hioba. Dał im też ojciec dziedzictwo między braćmi. **16** I żył jeszcze Hiob sto czterdzieści lat, i widział swych potomków – w całości cztery pokolenia. **17** Umarł Hiob stary i pełen lat.

Źródło: Hi 42, 10–16, [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, oprac. Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich, Poznań 1980, s. 567.

XX-wieczny Hiob

Dramat tytułowego bohatera nie jest jednostkowy – każde niezawinione cierpienie może kojarzyć się z historią tej biblijnej postaci. Ze względu na uniwersalność podejmowanego tematu, Księga Hioba jest inspiracją dla wielu twórców, również współczesnych. Stanowi ważny kontekst w rozważaniach dotyczących obecności zła w świecie oraz szukaniu odpowiedzi na pytanie, czy za cierpliwość i pokorę można oczekiwać nagrody. Anna Kamieńska w poemacie *Drugie szczęście Hioba* posłużyła się ponadczasową postacią Hioba, aby opisać współczesnych ludzi.

((Marek Bernacki

Anny Kamieńskiej pytania stawiane Hiobowi

Poemat Kamieńskiej składa się z dziesięciu osobnych wierszy a swoją mocno udratyzowaną strukturą kompozycyjną i poruszaną tematyką wpisuje się w konwencję średniowiecznego [miraklu](#).

[Lejtmotytem](#) całego cyklu jest tytułowe „drugie szczęście Hioba”, na które można popatrzeć jak na „życie cudem odzyskane”, „życie cudem przywrócone”. Bohater – który nieustannie milczy – znajduje się w centrum zainteresowania gawiedzi. Stojąc niejako w samym środku sceny jest dotykany, oglądany, wydany na pastwę ludzkiej ciekawości i pazerności. Hiob w poemacie Kamieńskiej to prawdziwe wyzwanie, które nie daje spokoju gapiom. Przychodzą więc do niego, by go pytać i prowokować, zmuszać do odpowiedzi na przeróżne tematy, szkalować, obrażać a nawet podjudzać. Przychodzą do Hioba,

jak przychodzili do Chrystusa: uczeni i mędrkowie, pochlebcy i kusiecie, przychodzi też młodzieniec, a nawet kobieta lekkich obyczajów. Przybywają w grupie i w pojedynkę. Przychodzą. Pytają. Nękają. A Hiob, nie zważając na nic, robi swoje: milczy lub mamrocze pod nosem „Panie, Panie”...

Źródło: Marek Bernacki, *Anna Kamieńskiej pytania stawiane Hiobowi*, „Slavica Litteraria – Literárněvědná slavistika”, Studia Minora Fakultatis Philosophicae Universitatis Brunensis” 2007, nr 10, s. 71.

Anna Kamieńska (1920–1986) to polska poetka, autorka prozy, tłumaczka (m.in. z języka hebrajskiego), redaktorka. Napisała niemal 100 książek, w tym ponad 20 tomików poezji, opowiadania i powieści oraz wiele dzieł (wierszy, utworów epickich) dla dzieci i młodzieży. Duże znaczenie ma jej twórczość związana z Biblią: przetłumaczyła psalmy, a swoje refleksje na temat Pisma Świętego zamieszciała w formie esejów, m.in. w *Twarzach Księgi* oraz w *Książce nad książkami*. Do jej istotnych dokonań lirycznych należy wydany w 1974 r. poemat *Drugie szczęście Hioba*, który wszedł w skład tomu poezji pod takim samym tytułem

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Poetka w swoich wierszach rozważa, czy można być naprawdę szczęśliwym, mając za sobą hiobowe doświadczenie. Odnosi się do przeżyć ludzi XX wieku – uczestników dwóch wojen światowych, świadków totalitaryzmów, które doprowadziły do zbudowania faszystowskich i komunistycznych obozów śmierci.

Słownik

mirakl

(fr. *miracle* – cud) – średniowieczny gatunek dramatu ukazujący cudowne, niezwykle wydarzenia, służący głównie pokrzepieniu

podmiot liryczny

osoba mówiąca w utworach poetyckich

poemat

obszerny utwór wierszowany, zawierający fabułę lub refleksje osoby mówiącej

werset

(łac. *versus* – wiersz) – wyodrębniony graficznie fragment tekstu obejmujący kilka zestawionych podrzędnie lub współrzędnie zdań, spoisty wewnętrznie, zwykle numerowany. Podział na wersety występuje w Biblii i tekstach na nią stylizowanych, jak również w Koranie. Wersety pełnią w prozie rytmicznej rolę zbliżoną do tej, jaką pełnią wersy lub zwrotki w poezji

Polecenie 1

Po zapoznaniu się z multimedium zrób notatkę dotyczącą powodów, dla których Anna Kamieńska uczyniła Hioba bohaterem całego cyklu poetyckiego.

Polecenie 2

Na podstawie interpretacji zaproponowanej przez Marka Bernackiego, wyjaśnij na czym polega przesłanie wynikające z całego cyklu poetyckiego *Drugie szczęście Hioba*.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PtpPwXyp1>

Anna Kamieńska poświęciła Hiobowi cykl wierszy złożony z 10 utworów, ale też mówi o nim w dwóch zbiorach esejów poświęconych Biblii, czyli w „Twarzach Księgi” i „Książce nad książkami”.

Los starotestamentowego bohatera stał się przedmiotem rozważań pisarki nie tylko ze względu na jej zainteresowanie Biblią, zaświadczone m.in. w przywołanych dziełach. Ważne były też jej doświadczenia z okresu II wojny oraz lat panowania władzy komunistycznej. Cierpienia, które dotyczyły wielu niewinnych ludzi, a których świadkiem była Kamieńska, kazały jej dostrzegać w nich XX-wiecznych Hiobów.

Duży wpływ na zajęcie się biblijnym tematem miała również śmierć męża Anny Kamieńskiej, poety i tłumacza Jana Śpiewaka. Trwający od 1948 r. związek zakończył się zgonem pisarza w roku 1967. Kamieńska właściwie nigdy nie otrząsnęła się z bólu po stracie najbliższej osoby. Wieloletnia żałoba zaowocowała przełomem duchowym, który przejawiał się i w poczuciu wielkiej samotności, i w odrodzonej wierze w Boga.

Jednym z efektów tego przełomu jest cykl „Drugie szczęście Hioba”, wchodzący w skład ostatniego tomiku poetyckiego, zatytułowanego „Dwie ciemności i wiersze ostatnie”, a wydanego w 1989 r. W skład cyklu wchodzi wiersze noszące tytuły:

Powrót Hioba

Milczenie Hioba

Hiob i młodziemiec

Hiob i czas

Śmiech Hioba

Hiob zazdrośnicy i pochlebcy

Pytania do Hioba

Hiob i kobieta

Modlitwa Hioba

Odejście Hioba.

Już te przywołane tytuły mogą wskazywać, że całość ma formę udramatyzowanego poematu, wypełnionego lirycznymi opisami spotkań Hioba z różnymi ludźmi. Całość rozpoczyna wiersz ukazujący Hioba, który przeżył już spadające na niego nieszczęścia i po odzyskaniu majątku oraz przyjsciu na świat kolejnych dzieci oraz powróciwszy do życia, zaznaje drugiego szczęścia.

Marek Bernacki, badacz zajmujący się współczesną literaturą polską, autor prac poświęconych twórczości Czesława Miłosza, Zbigniewa Herberta czy Karola Wojtyły, dokonał analizy struktury poematu Anny Kamieńskiej. Ujął ten problem następująco:

Oto „obserwator” z wiersza „Powrót Hioba” wyrażający niepokoje zbiorowości czasu marnego – XX-wiecznej gehenny, łagrów, obozów śmierci i Holocaustu – z wyraźną dezaprobatą w głosie stwierdza:

Nie umarł Hiob

nie rzucił się pod pociąg

nie zdechł za drutami [...]

Oto z kolei tłum oskarżycieli i buntowników, których najwyraźniej denerwuje przedłużające się „milczenie Hioba” postrzegane jako maska, akty pychy czy wzdardy wobec motłochu:

A może tak się owinąłeś milczeniem

jak burką od świata

od nawałnicy zdarzeń przyjaźni miłości [...]

Oto, dalej, wybiega na scenę niespokojny młodzieniec [...], który chce wymusić na Hiobie, by ten został jego nauczycielem i mistrzem. Domaga się, by odpowiedział na jego egzystencjalne pytania dotyczące upływu czasu, przemijania i śmierci. [...]

Także kobieta (zapewne skruszona ładacznicą), która przygarnęła niegdyś Hioba w cierpieniu i dała mu odrobinę ludzkiego, cielesnego ciepła – domaga się teraz zapłaty, namawia go, by z nią pozostał, nie zostawiał samej:

Więc nie odsuwaj mnie Hiobie

w odmianie losu

nie bądź jak inni [...]

Do Hioba przybywa także tłum kusicieli wołających: „Wyjdź Hiobie z dusznej przeszłości”, z „pułapki własnej przeszłości, która zamyka [człowieka]”. Rozpoznać w nich można tych, którzy zbyt łatwo i pośpiesznie chcieliby uzyskać rozgrzeszenie własnego życia uwikłanego w wymiar czasu, w grzech i winę. To ci, którzy misterium istnienia sprowadzić chcieliby do naskórkowego użycia – zachłyśnięcia się chwilą; traktują życie jak serię ponawianych i odnawianych nieustannie momentów, nie zaś jako zwartą całość nawarstwiającą się niczym pień drzewa od chwili narodzin aż do kresu dni [...].

Podsumujmy: wszystkie próby poruszenia Hioba, skłonienia go do rozmowy, wyprowadzenia bohatera z równowagi – kończą się fiaskiem. Hiob – nie zważając na natręctwo tych, którzy go osaczają i pragną wydrzeć zeń tajemnicę „odrodzonego życia” – mamrocze wciąż słowa „Panie, Panie”, milczy bądź tajemniczo się uśmiecha. [...]

Wydaje się, że niemożność wysłownienia tajemnicy „nowego istnienia” [...] u Kamieńskiej staje się punktem dojścia, kluczem do zrozumienia głębokiej semantycznej struktury tekstu. [...] Owo rozpoznanie nie jest tożsame z przyznaniem się do kłęski poznawczej, wręcz przeciwnie – pozwala odkryć prawdę, że to, co najważniejsze, musi być niejako przemilczane. [...]

Jak zatem odczytać przesłanie poematu Anny Kamieńskiej? [...] Cykl „Drugie szczęście Hioba” mówi o człowieku, który wiele przeżył. Próbuje odpowiedzieć na pytania, które gnębią człowieka od zawsze. Dialog z tą biblijną postacią ma charakter metafizyczny i egzystencjalny. Jest on bardzo osobisty i tak naprawdę staje się dialogiem poetki z samą sobą. Kamieńska pyta o sens „drugiego szczęścia”. Jak można żyć po utracie bliskiej osoby, po doświadczeniu wielkiego cierpienia? Czy szczęście będzie jeszcze osiągalne? Te pytania również są bardzo osobiste.

(Źródło: Marek Biernacki, *Anny Kamieńskiej pytania stawiane Hiobowi*, „Slavica Litteraria”, 2007, s. 71–76).

Wspomniane przez Biernackiego pytania padają już w utworze otwierającym poemat, czyli w „Powrocie Hioba”.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PtpPwXyp1>

Powrót Hioba

Nie umarł Hiob

nie rzucił się pod pociąg

nie zdechł za drutami

nie wywiał go komin

rozpacz nie dobiła

dźwignął się ze wszystkiego

z nędzy brudu

świerzb samotności

Ileż bardziej prawdziwy byłby Hiob umarły

jeszcze po śmierci Bogu bólu pięściami grożący

Lecz Hiob ocalał

obmył ciało z krwi potu wrzodów

i legł we własnym odzyskanym domu

Biegli już nowi przyjaciele

Nowa żona nową miłością chuchała mu w usta
nowe dzieci rosły z miękkimi włosami
by Hiob kładł na ich głowach ręce
ryczały nowe woły owce osły
tłukły nowymi powrozami w stajniach
klękały na słomie
Lecz Hiob szczęśliwy nie miał siły być szczęśliwy
bał się że wtórym szczęściem
zdradza szczęście bał się że wtórym życiem zdradza życie
Nie lepiej by ci było Hiobie
gnić w utraconym raju z umarłymi
niż teraz czekać na ich nocne nawiedziny
we snach przychodzą zazdroszczą ci życia
Nie lepiej było szczęśliwy Hiobie
zostać ochłapem jak jesteś ochłapem
wrzody twych dłoni i twarzy obmyte
w głąb się przeżarły do serca wątroby
Umrzesz Hiobie
Nie lepiej ci było umierać
z innymi w jednym bólu i żałobie
niż teraz z szczęścia nowego odchodzić
Wśród nowych ludzi zbędny jak wyrzut sumienia
w ciemności chodzisz ciemnością owinięty
ból przecierpiałeś przecierp teraz szczęście

((Anna Kamieńska

Powrót Hioba

Nie umarł Hiob
nie rzucił się pod pociąg
nie zdechł za drutami
nie wywiał go komin
rozpacz nie dobiła
dźwignął się ze wszystkiego
z nędzy brudu
świerzbu samotności

Ileż bardziej prawdziwy byłby Hiob umarły
jeszcze po śmierci Bogu bólu pięściami grożący
Lecz Hiob ocalał
obmył ciało z krwi potu wrzodów
i legł we własnym odzyskanym domu
Biegli już nowi przyjaciele
Nowa żona nową miłością chuchała mu w usta
nowe dzieci rosły z miękkimi włosami
by Hiob kładł na ich głowach ręce
ryczały nowe woły owce osły
tłukły nowymi powrozami w stajniach
klękały na słomie

Lecz Hiob szczęśliwy nie miał siły być szczęśliwy
bał się że wtórym szczęściem
zdradza szczęście bał się że wtórym życiem zdradza życie
Nie lepiej by ci było Hiobie
gnić w utraconym raju z umarłymi
niż teraz czekać na ich nocne nawiedziny
we snach przychodzą zazdroszczą ci życia
Nie lepiej było szczęśliwy Hiobie

zostać ochłapem jak jesteś ochłapem
wrzody twych dłoni i twarzy obmyte
w głąb się przeżarły do serca wątroby

Umrzesz Hiobie

Nie lepiej ci było umierać
z innymi w jednym bólu i żałobie
niż teraz z szczęścia nowego odchodzić
Wśród nowych ludzi zbędny jak wyrzut sumienia
w ciemności chodzisz ciemnością owinięty
ból przecierpiałeś przecierp teraz szczęście

A Hiob szeptał uparcie Panie Panie

Źródło: Anna Kamieńska, *Powrót Hioba*, [w:] tejże, *Dwie ciemności. Wybór poezji*, Poznań 1984, s. 41–42.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Które wydarzenia opisane w wierszu *Powrót Hioba* potwierdzają, że – zgodnie z tytułem całego poematu – udziałem Hioba było „drugie szczęście”? Wybierz poprawne odpowiedzi:

☐ odzyskanie wiary w Boga

☐ pojawienie się nowej żony

☐ narodziny nowych dzieci

☐ zdobycie szacunku u ludzi

☐ zdobycie nowych przyjaciół

☐ zapomnienie o złej przeszłości

☐ odzyskanie majątku

Ćwiczenie 2

W kontekście treści całego wiersza wyjaśnij sens tytułu: *Powrót Hioba*.

Ćwiczenie 3

W tabeli zamieszczono twierdzenia dotyczące struktury wiersza *Powrót Hioba*. Zaznacz P, jeśli twierdzenie jest zgodne z prawdą lub F – jeśli nie jest.

Wiersz Anny Kamieńskiej <i>Powrót Hioba</i> :	P	F
zawiera apostrofy	☐	☐
zawiera relację o wydarzeniach	☐	☐
zawiera aluzje do przeżyć wojennych	☐	☐
ma formę dialogu	☐	☐
koncentruje się na odczuciach podmiotu lirycznego	☐	☐
zawiera aluzje do doświadczeń biblijnego pierwowzoru Hioba	☐	☐

Ćwiczenie 4

Podaj co najmniej trzy środki stylistyczne zastosowane w wierszu Anny Kamieńskiej oraz wyjaśnij funkcję ich zastosowania.

Ćwiczenie 5

Przyporządkuj fragmenty utworu do odpowiedniej osoby wypowiadającej się w wierszu *Powrót Hioba*.

Podmiot liryczny

Hiob

„Umrzesz Hiobie
Nie lepiej ci było umierać
z innymi w jednym bólu i żałobie
niż teraz z szczęścia nowego
odchodzić
Wśród nowych ludzi zbędny jak
wyrzut sumienia
w ciemności chodzisz ciemnością
owinięty
ból przecierpiałeś przecierp teraz
szczęście
”

„Lecz Hiob szczęśliwy nie miał
siły być szczęśliwy
bał się że wtórym szczęściem
zdradza szczęście
bał się że wtórym życiem zdradza
życie
Nie lepiej by ci było Hiobie
gnić w utraconym raju
z umarłymi
niż teraz czekać na ich nocne
nawiedziny
we snach przychodzą
zazdroszczą ci życia
Nie lepiej było szczęśliwy Hiobie
zostać ochłapem jak jesteś
ochłapem
wrzody twych dłoni i twarzy
obmyte
w głąb się przeżarły do serca
wątroby
”

Panie Panie

„Lecz Hiob ocalał
obmył ciało z krwi potu
wrzodów

wizytów

i leżał we własnym odzyskanym
domu
Biegli już nowi przyjaciele
Nowa żona nową miłością
chuchała mu w usta
nowe dzieci rosły z miękkimi
włosami
by Hiob kładł na ich głowach
ręce
ryczały nowe woły owce osły
tłukły nowymi powrozami
w stajniach
klękały na słomie
”

„A Hiob szeptał uparcie”

„Ileż bardziej prawdziwy byłby
Hiob umarły
jeszcze po śmierci Bogu bólu
pięściami grożący”

„Nie umarł Hiob
nie rzucił się pod pociąg
nie zdechł za drutami
nie wywiał go komin
rozpacz nie dobiła
dźwignął się ze wszystkiego
z nędzy brudu
świerzbą samotności”

Ćwiczenie 6

Wyjaśnij, w jaki sposób podmiot liryczny przedstawia losy Hioba.

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij, na czym polegały nieszczęścia Hioba przedstawione w wierszu Anny Kamieńskiej?
Z jaką sytuacją historyczną można je skojarzyć?

Ćwiczenie 8

Czy Hiob naprawdę doznał „drugiego szczęścia”? Porównaj sytuację Hioba sprzed okresu nieszczęścia i z czasów, gdy te nieszczęścia były już przeszłością.

Ćwiczenie 9

W przywołanym cytacie z biblijnej Księgi Hioba (Hi 40, 1-5), zaznacz te fragmenty, które wyjaśniają zachowanie Hioba w utworze Anny Kamieńskiej.

☐ żółty

1 Zwrócił się Pan do Hioba i rzekł: 2 „Niech przeciwnik Wszechmocnego odpowie. Niech zabrzmie głos krytyka Boga!” 3 A Hiob odpowiedział Panu: 4 „Jam mały, cóż Ci odpowiem? – Rękę przyłożę do ust. 5 Raz przemówiłem, nie więcej, drugi raz niczego nie dodam”.

Ćwiczenie 10

W krótkiej wypowiedzi uzasadnij wynik z poprzedniego ćwiczenia.

Ćwiczenie 11

W ostatnim wersie utworu Anny Kamieńskiej czytamy, że „Hiob szeptał uparcie Panie Panie”. Wyjaśnij, w jakim celu Hiob powtarza wciąż te dwa słowa.

Praca domowa

- 1) Napisz wypracowanie liczące 250 słów na temat: *Różne oblicza cierpienia w literaturze*, w którym odwołasz się do co najmniej trzech tekstów literackich.
- 2) Analizując i interpretując wybrane utwory Anny Kamieńskiej z cyklu poetyckiego *Drugie szczęście Hioba*, porównaj sposób kreowania postaci Hioba.

Dla nauczyciela

Autor: Sabina Świtała, Maria Gniłka-Somerlik

Przedmiot: Język polski

Temat: Szczęśliwy jak... Hiob. Wiersz Anny Kamieńskiej *Powrót Hioba*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

12) w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: trenów i pieśni Jana Kochanowskiego, bajek Ignacego Krasickiego, *Dziadów* cz. II oraz *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, *Zemsty* Aleksandra Fredry, *Balladyny* Juliusza Słowackiego;

13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

Zakres rozszerzony

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

1) odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

3) rozpoznaje nawiązania do tradycji biblijnej i antycznej w kulturze współczesnej;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- wyjaśnia okoliczności powstania cyklu wierszy *Drugie szczęście Hioba* Anny Kamieńskiej;
- dokonuje analizy środków stylistycznych użytych przez poetkę w wierszu *Powrót Hioba*;
- charakteryzuje postać występującą w wierszu *Powrót Hioba* oraz postawę podmiotu lirycznego;
- dostrzega kontekst biblijny wiersza Anny Kamieńskiej;
- interpretuje tytuł wiersza *Powrót Hioba*.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;

- z użyciem e-podręcznika;
- mapa myśli.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/ tablica, pisak/ kreda;
- karty pracy.

Przebieg zajęć

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy słowa Anny Kamieńskiej:

„Był człowiek, który poznał do głębi cierpienie”.

Źródło: Anna Kamieńska, *Człowiek imieniem Hiob*, [w:]: *Książka nad książkami*, Warszawa 1988, s. 321.

2. Nauczyciel pyta uczniów, której postaci literackiej mogą dotyczyć te słowa. Uczniowie wymieniają bohaterów i uzasadniają swój wybór. Po wskazaniu Hioba, przypominają jego biblijną historię.

3. Podanie celu i tematu zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie wysłuchują treści „Audiobooka”.
2. Na podstawie informacji zawartych w multimedium uczniowie tworzą mapę myśli, w której wyróżniają graficznie informacje o:
 - okolicznościach powstania cyklu,
 - kontekście historycznym powstania cyklu,
 - aluzji do biblijnej postaci Hioba,
 - postawie Hioba, którą przedstawiła w swoim cyklu Anna Kamieńska.
3. Nauczyciel sprawdza propozycje uczniów i poprawność doboru informacji.

4. Cały zespół klasowy opracowuje odpowiedzi na polecenia do multimediu.
5. Wybrani uczniowie czytają na głos kolejne strofy wiersza Anny Kamieńskiej *Powrót Hioba*.
6. Analizę wiersza uczniowie rozpoczynają od wykonania ćwiczenia 3. (dotyczącego ogólnej struktury wiersza) oraz 4. (na temat zastosowanych środków stylistycznych).
7. Uczniowie w interpretacji wychodzą od wyjaśnienia sensu tytułu wiersza. W tym celu wykonują ćwiczenia: 1, 2.
8. Cały zespół klasowy wykonuje ćwiczenie 5. Następnie uczniowie w parach dokonują interpretacji za pomocą przydzielonych ćwiczeń: 6, 7, 8, 11. Uczniowie po skończonej pracy prezentują jej efekty.
9. Uczniowie w podsumowaniu pracy interpretacyjnej zestawiają pierwowzór biblijny Hioba z zaprezentowanym przez Annę Kamieńską (ćwiczenia: 9, 10).

Faza podsumowująca:

W podsumowaniu zajęć nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy z wierszem Tadeusza Różewicza *Ocalony*. Prosi uczniów o lekturę, następnie zadaje pytanie: jakie podobieństwa a jakie różnice dostrzegasz między wierszem Tadeusza Różewicza a *Powrotem Hioba* Anny Kamieńskiej? Nauczyciel prosi uczniów, by skupili uwagę na elementach omawianych na lekcji, czyli: strukturze tekstu, podmiocie literackim, kontekście biblijnym i wojennym itp.

KARTA PRACY

Tekst źródłowy

((Tadeusz Różewicz

Ocalony

Mam dwadzieścia cztery lata
ocalałem
prowadzony na rzeź.

To są nazwy puste i jednoznaczne:
człowiek i zwierzę
miłość i nienawiść
wróg i przyjaciel
ciemność i światło.

Człowieka tak się zabija jak zwierzę
widziałem:

furgony porąbanych ludzi
którzy nie zostaną zbawieni.

Pojęcia są tylko wyrazami:
cnota i występpek
prawda i kłamstwo
piękno i brzydota
męstwo i tchórzostwo.

Jednako waży cnota i występpek
widziałem:
człowieka który był jeden
występny i cnotliwy.

Szukałem nauczyciela i mistrza
niech przywróci mi wzrok słuch i mowę
niec jeszcze raz nazwie rzeczy i pojęcia
niech oddzieli światło od ciemności.

Mam dwadzieścia cztery lata
ocalałem
prowadzony na rzeź.

Źródło: Tadeusz Różewicz, *Ocalony*, [w:] tegoż, *Niepokój. Wiersze z lat 1945-1946*, Kraków 1988, s. 21–22.

Praca domowa:

- 1) Napisz wypracowanie liczące 250 słów na temat: *Różne oblicza cierpienia w literaturze*, w którym odwołasz się do co najmniej trzech tekstów literackich.
- 2) Analizując i interpretując wybrane utwory Anny Kamieńskiej z cyklu poetyckiego *Drugie szczęście Hioba*, porównaj sposób kreowania postaci Hioba.

Materiały pomocnicze:

Stanisław Dłuski, *Egzystencja i metafizyka. O poezji Anny Kamieńskiej*, Rzeszów 2002.

Zofia Zarembianka, *Świadectwo słowa. Rzecz o twórczości Anny Kamieńskiej*, Kraków 1993.

Wskazówki metodyczne:

Uczniowie mogą wykorzystać treść „Audiobooka” do realizacji pracy domowej lub do lekcji powtórkowej.